

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Omittens, seu non prohibens, quod quis debet ex charitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Tertia Regula.

Omittens, seu non prohibens quod quis debet ex iustitia.

8. Omittens aliquid, ad quod tenebatur quis ex iustitia, si ex ea omissione sequatur mors, vel damnum alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia. Quare, si Princeps, qui officio tenetur latrones coercere, id negligat, unde viatores occidantur, vel spoliuntur: Si Iustitiae Ministri non custodiant Civitatem, unde de nocte furta, & homicidia patrentur: Si dux exercitus, cum possit, Milites non coerceat; unde iniuste aliqui occidantur: imputabitur illis ad mortale contra iustitiam, vel veniale juxta gravitatem, levitatemque omissionis, seu negligentiae. Ita Navarr. Mol. Avila apud Dicastillum. lib. 1. tom. 1. de iust. d. 10. d. 14. num. 200. Ad quam gravitatem, vel levitatem cognoscendam, tria à prudenti viro sunt expendenda: Officium, quo quis fungitur: Pericula majora, vel minora, quae moraliter virgite: vel non virgite: Potentia, quam quis habet, ut evitentur homicidia, vel proximi damna.

Superius item lib. 1. cap. 3. §. 7. v. *Depositem* per aliam occasionem advertimus, negligentiam ejusdem gradus, quae in rebus non magni momenti est peccatum leve: esse culpam mortalem in rebus majoris ponderis.

9. Hoc pertinet, si quis occidatur ex notabili culpa Domini nutrientis animalia periculosa, & ea non custodientis; de qua re pluribus non multò post cap. 4. §. 2. & num. 9. Huc, si quis innocens condemnatur ad mortem, ex gravi injuria Advocati. Huc si quis infirmus moriatur ex notabili negligentia Medici. Huc ij omnes, in quibus adest obligatio ex iustitia, vel quasi iustitia. Nam propterea Layman. l. c. cap. 4. num. 8. cum Rodr. & Avila, idem putat esse sententiam de liberis comparatione parentum, & contra: cum inter illos non solum intercedat vinculum charitatis, sed quasi iustitiae obligatio naturalis: Quare si mulier manifestet fornicatio Patri propositum procurandi abortum, prole jam animata; & pater non impediat, si possit; irregularis fiet ex Layman citato: quia obligatur impedire ex quasi iustitia, licet neget Lessius. l. 2. capit. 9. num. 94. quod utrumque esse probabile, docet Dicastillus loc. cit. num. 220.

Quarta Regula.

Omittens, seu non prohibens quod quis debet ex Charitate.

10. Omittens aliquid agere, ad quod ex Charitate quis tenebatur, si ex hac omissione sequatur, seu sequi mors, vel damnum probabiliter poterat; peccat juxta gravitatem omissionis, modo dicto num. 8. Talis esset is qui cum posset non succurrere extrema necessitate laboranti: unde si mors sequatur, erit homicida. Talis item si quis non revelet, cum possit, insidias alteri paratas, unde sequatur ejus occisio, Talis (ex Layman loco citato) licet refragetur Suarez, tom. 5. d. 45. sect. 4. num. 3. adde Layman. l. c. cap. 1. qui hominis occisionem impedire volentem, maligna dissuasionem, ab hoc opere Charitatis avertit.

11. Discrimen autem, quod intercedit inter omittentem actionem debitam ex iustitia, de quo in Regula praecedenti; & omittentem actionem debitam solum ex Charitate, de quo hic agimus, est valde notabile. Licet enim ex vitraque omissionem, si sequatur occisio, homicidium tibi imputetur, tamen, quando teneris non omittere ex sola Charitate, non obligaris ad restitutionem damnorum, quae ex illo homicidio, seu actione etiam mortaliter peccaminosa, proveniunt. Ita Gaspar. Hurtad. d. 2. de irreg. diff. 6. num. 22. Tur de cens. lib. 9. d. 63. num. 4. ex Val. part. 2. d. 100. num. 4.

contra

Secunda Regula.

Dans operam rei illicitae.

Donde te operam rei illicitae, ex qua praeter intentionem sequitur homicidium, aut damnum; non solum expendenda est negligentia, vel diligentia in evitanda morte, seu damno: verum etiam, an actio ipsa per se sit periculosa. Nam si actio ex se periculosa est, etiam si adhibeas diligentiam, ne mors, vel damnum sequatur; peccatum homicidij, vel iniustitiae non evitabis, si de periculo saltem subdubites: tunc enim in illa actione periculosa, tacite consentis ad damnum. Vi si, verbi gratia, pugnes cum altero, non quidem animo occidendi, sed tamen occidas. Adhibeas enim diligentiam, ut non occidas, adhuc peccas mortaliter peccato homicidij casualis, si pugna sit ex se gravis, & periculosa; venialiter autem, si pugna sit levis. Contra, si quis se inebriat, quamvis illicitè agat contra Temperantiam, & quamvis, si severit se in ebrietate furere, & sufficienter sibi non providerit, sit homicidij, vel damni reus, si aliquem occidat; vel segetem comburat: tamen, si nesciebat se in furorem abiturum, vel si sciebat, adhibuit diligentiam ne mortaliter damnum posset contingere, aut si domo clave inclusus manserit, reus non erit damni: quia ebrietas ex se periculosa non est ad causandum homicidium, vel damnum combustionis segetis: sicuti est actio pugnandi, vel ignem temere accendi. Simili modo adulter, qui diligentiam congruam adhibet, ne adultera occidatur, providendo, ut occultetur delictum, &c. non committit peccatum homicidij, si sequatur mors adulterae: quia adulterij actio est illicita quidem contra temperantiam, non vero ex causa in genere homicidij; & ut supponimus, sufficienti diligentia adhibita fuit, ad illud evitandum.

6. Ex homicidio autem casuali nunquam incurritur irregularitas, nisi vel quando adest negligentia in evitanda morte, & ea negligentia gravis est, & mortale peccatum; vel quando quamvis adsit diligentia sufficientis, actio tamen est ex se periculosa, ex qua sequatur mors. Lege Layman. lib. 3. sect. 3. tract. 3. part. 3. cap. 50. num. 3. & 4. (Adde omnino Coninch. d. 18. de censuris d. 9. num. 80. & Dianam part. 2. tract. 16. res. 14.) qui etiam docet, esse probabile, ut nemo se in conscientiae foro censat irregularem ex delicto, nisi delictum sit mortale.

7. Hae irregularitates ex casuali homicidio contractae, cum non sit perfectè voluntaria, hoc est, non sit ex intentione occidendi, seu ut loquitur Tridentinum sess. 24. de ref. cap. 7. ex proposito; potest, si occulta sit, absolvi, seu tolli ab Episcopo: dispensationem enim irregularetatis ex homicidio intento, quamvis hoc occultum fuerit, idem Tridentinum negat Episcopis.

contra Suarium, Avil. Dianam cit. à de Lug. mox citand. nec incurrit ullam irregularitatem, si homicidium non intendisti; cum utriusque sis reus, si per peccatum mortale omittas, quando teneris ex iustitia (cur id addo vide mox cap. 4. §. 1. num. 6. & de Lugo tom. 1. de iust. d. 6. sect. 7. num. 94. Dicast. l. c. num. 194.) Ratio dicitur doctrina est, quia homicidium propriè peccatum est oppositum iustitiæ; quare quando non est contra iustitiam, non potest secum ducere poenam, quæ debeat ex iustitiâ, qualis est poena restitutionis; nec irregularitatem, quæ cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè dicto injusto homicidio.

Et rectè Henriquez de irreg. cap. 3. num. in gloss. lit. X. dicit circa irregularitatem ex delicto Homicidij voluntarij, culpam debere esse contra iustitiam, idemque censendum esse de irregularitate ex dicto delicto, ac de obligatione restitutionis debite ex delicto.

Quando autem hoc homicidium dicendum sit ex proposito, quando casuale; ut videatur, an Episcopus possit ejus irregularitatem dispensare, si sit occultum: potest colligi ex dictis num. 2. sed distinctius vide apud Casto Palam tom. 6. d. 6. p. 15. num. 6. & apud Dian. part. 10. tract. 11. res. 20.

§. II. Praxis, quæ explicari homicidium injustum oporteat in Confessione.

PRæsidebat Illustriss. D. Ioan. Tortisfiglia Archiepiscopus Montis Regalis examini eorum, qui Sacris initiari postulabant; aderantque de more, Examinatores, inter quos ego minimus affidebam. Semel cum cæteris sese examini obtulit Diaconus quidam non multæ ætatis, utpote paucis antediebus aptos ad Sacerdotium annos assecutus; qui, ut à me interrogatus fuit, Ecclesiam facultati operam navaverit, respondit: Sacre Theologiæ, ac præsertim casibus conscientiæ. Hæc ad illam expressam, non natamque casum mentionem: atque ut quantum ipsa adolescens in ea disciplina profecerit, explorarem, dixi: Quæ igitur ratione te gereres, si ad te inter Confessarios jam adscriptum poenitens accederet: qui hominem se occidisse fateretur? Respondit. Certe laudare eos Confessarios non possum, qui unicam dumtaxat hujus præsertim criminis delationem in tanto tribunali sufficere, minus prudenter putant. Quinque enim interrogationes sunt superaddendæ, nisi si quando ex circumstantiis, qualitate personæ, temporis, loci, vel similibus aliqua ex illis quia res sit explorata Confessario: prætermittenda videatur.

2. Prima est de circumstantia personæ poenitentis remirum an sit Clericus, an Sacerdos; ut nimirum, quæ ratione in irregularitatem inciderit, & an in irregularitate Sacrificium celebraverit, quod fuisse novum peccatum, innotescat.

3. Secunda, de circumstantia personæ, quæ interempta est. In qua sunt distinguenda quinque genera personarum, quæ speciatim sunt Sacerdoti aperienda. Primum est ratione conjunctionis, ut si Pater, Mater, Uxor, Filius, vel alij notabiliter conjuncti, occisi fuerint. Tunc enim homicidium non solum peccatum esset contra iustitiam, sed etiam adversus pietatem Parentibus debitam. Lege nostrum opusc. Met. Conf. lib. 2. c. 5. §. 1. & 2. & in edit. Panormit. anno 1649. ibid. §. 7. num. 48. Secundum, ratione status, ut sit Clericus, vel Monachus: est enim ejusmodi homicidium in specie sacrilegij contra Religionem; & incurritur excommunicatio, Pontifici Summo reservata in c. Si quis suadente. Tertium, ratione dignitatis, ut si sit Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha Cardinalis, Legatus Sedis Apostolicæ, vel Nuntius; est enim adjuncta excommunicatio reservata in Bulla Cœnæ. Quartum ratione peculiaris qualitatæ quarundam personarum, quales sunt illæ, quæ adducunt viæualia ad usum Romanæ Curie; quæ ad eandem Curiam accedunt, vel recedunt ab illa, vel in illa morantur: quæ-

que ad eandem recurrunt ob lites & negotia: est enim illis excommunicatio reservata in Bulla Cœnæ contra omnes interficientes, mutilantes, percutientes, & ceteros modi personas. Quintum, ratione damni ex occisione forte secuti: quæ pacto occidens servum alterius idem damni nomine nominatum debet; quia adest simul peccatum in damni, obnoxium restitutioni pecuniæ æquivalens. Sic etiam occidens Patremfamilias, tenetur facere pro damno secuto familie ex morte Patris, & cetera milia.

4. Tertia interrogatio est de loco, de quo in summo sacris est innuere committi sacrilegium, & præsertim pollui Ecclesiam, si in illa cum ejus injuria aliquis occidatur; vel in notabili quantitate vulnerati aliqui, quibus effundatur. Legi, etiam potest Villent. decis. num. 38. qui probat hoc sacrilegium non subdi excommunicationi latæ, sed ferendæ, quæ ferri non debet in homicidia dignam peraget poenitentiam. Non potest tamen Ecclesiam pollui, nec consequenter sacrilegium committi. Primum, si à puero non habente usum rationis vel ab amente aliquis occidatur. Secundò si solum vulneratus sit in Ecclesia, nec postea ex vulnere occidatur in Ecclesia ad sui defensionem, cum de gravamine inculpata tutela. Verum hæc & similia, hinc videri, & cordatè eminentissimus (magis in sapientia an in purpura? Ioannes de Lugo colligit disp. 20. de sacrilegiis, sect. 2. a. n. 52.)

5. Quarta interrogatio est de auxiliis ad occasionem assumptis; sunt enim explicandi socij, cum quibus forte alium quis occidit, vel percussit: si enim alios vocavit, tot peccata commisit, quot invitavit personam quibus causa fuit & scandalum, ut & ipsi ad homicidium concurrerent, modo & numero, qui explicari solent tract. de scandalo.

6. Quinto denique, interrogandum est de duratione temporis hoc enim explicari omnino oportet, ut dignoscatur numerus peccatorum, atque actuum multiplicationem ex mala illa voluntate habituali occidendi. Quis enim improvisò hominem deliberatè necavit, annuum peccatum commisit: at si mediare, & per multum tempus inimicum occidere tentaverit; multiplicabitur numerus peccatorum. De multiplicatione, cum explicatio perdifficilis non mihi solum, sed Doctoribus semper visa fuit; agitur in opusculo Methodi Confessionis, lib. 2. cap. 1. §. 5. & deinceps, & ita quidem percipere expedire, ut ad præmi nihil supra. Atque hæc de proposita dubitatione, pro mea tenuitate, hæcenus satis.

7. Sic dum disputaret adolescens, mira voluptate ad nos admovebamur omnes; præter scientiam enim veterani Theologi, non tyronis, erat habitu corporis venusto, modestiæque, & gratiam non vulgarem in loquendo præferebat. Quare se cohibere non potuit aliqui gravis, & sermone parvus Archiepiscopus, qui exclamaret: Mahe literis, & virtute, nunquam satis laudate juvenis: Utinam Diocesis nostra tui non abimiles nancisci plurimos posset. Equidem illum ex animo spondeo, si quod pingue beneficium, vel etiam quælibet ex primariis Dignitatibus, quarum nominatio, vel collatio ad me pertinet, unquam vacet: neminem à me tibi esse præferendum. Erubuit ingenio pudore candidus adolescens, gratias apposuit egit, à nostro confesso cum plausu recessit, ac Sacerdotio omnium primus, (sic jubente Archiepiscopo) insignitus est postero die. Verum (ut miseranda est hominum conditio) nequaquam parem fortunam postea sortitus est novellus Sacerdos: siquidem paucis interjectis mensibus (heu!) Archiepiscopus extremo fato, collacymantibus omnibus, sublaesus est: meoque præsertim tanto doloris sensu, ut, cum ejus mortis memoria, mori & volo nunc orationem meam: nam propterea tantisper oro, Lector, sileamus.